

УДК 338

ЗНАЧУЩІСТЬ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ СТАНУ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ

Кузьміна Н.В.

Обґрунтовано значущість економічної діагностики стану діяльності у процесі управління в сучасних умовах функціонування суб'єктів господарювання. На підставі визначення ключових понять економічної діагностики розроблено логічну схему формування комплексної структури економічної діагностики для управління підприємством. Визначено етапи процесу діагностування.

Ключові слова: економічна діагностика, стан підприємства, структура економічної діагностики, етапи процесу діагностування.

«Стратегія економічного та соціального розвитку АР Крим на 2011-2020 роки», виходячи з наявного рекреаційного потенціалу та значення рекреації для людини у сучасному суспільстві, визначила туристично-рекреаційний комплекс (ТРК) пріоритетною сферою, яка має забезпечити вирішення багатьох соціальних, економічних та екологічних проблем регіону. Проте діяльність підприємств туристично-рекреаційного комплексу не визначається стабільністю, а, навпаки наявністю різкого коливання їхньої результативності, що породжує необхідність дослідження шляхів удосконалення управління розвитком цих суб'єктів господарювання. Серед інших напрямків вирішення цих проблем мають бути нові інструменти економічної діагностики та їх реалізація у відповідні методичні засади організації діагностичного забезпечення на рекреаційних підприємствах. Діагностування повинне враховувати як систему взаємних залежностей між елементами підприємства, так і вплив на його діяльність зовнішніх чинників різних рівнів дії. Тому на даному етапі розвитку теорії і практики економічної діагностики потрібно конкретизувати принципи, методи та методики, що можуть забезпечити досягнення цілей діагностування стану підприємства з урахуванням галузевих особливостей рекреаційного комплексу.

Теоретико-методологічним засадам проблематики дослідження стану підприємства присвячені праці провідних учених: у галузі управління – В.О. Василенка, В.В. Глущенко, М. Еддоуса, Г.В. Козаченко, Б.Г. Літвача, М.М. Нагорської, О.А. Подсолонко, М.Г. Чумаченка; у галузі економіки туризму та рекреації – М.В. Багрова, І.В. Бережної, А.М. Бузні, П.В. Гудзя, М.І. Долішнього, О.В. Єфремова, А.В. Куценко, В.І. Мацоли, В.А. Подсолонка, В.Ф. Семенова, Д.М. Стеценка, С.Ю. Цьохли; у галузі економічного аналізу та економічної діагностики – М.А. Болюх, В.З. Бурчевського, Н.М. Ветрової, Р.З. Вечерківського, О.Н. Волкова, А.Е. Воронкової, М.І. Горбатюк, В.В. Ковалева, Н.Г. Колужної, Т.Д. Костенко, Л.А. Костирко, Л.І. Кравченко, І.В. Мажура. Аналіз підходів щодо визначення теоретичних засад діагностики в економіці довів, що сучасні вчені зробили вагомий внесок у розробку відповідних концептуальних підходів до діагностування, але їхні розробки відображають оцінки лише окремих складових діяльності підприємства, що не дозволяє встановити комплексний економічний діагноз їхнього стану загалом. При цьому актуальними залишаються дослідження теоретико-методичних засад діагностичного забезпечення управління підприємствами в сучасних умовах.

Таким чином **мета статті** полягає у визначенні місця та значущості економічної діагностики стану сучасного підприємства щодо вдосконалення управління його діяльністю.

Огляд наукової літератури [11; 12] довів, що на цей час не існує єдиного підходу до визначення економічної діагностики як науки щодо процесу управління. Саме тому за результатами аналізу дефініції «діагностика» [11] на основі теорії пізнання та методу логічного аналізу визначено та обґрунтовано об'єкт, предметну область, завдання, принципи та інструменти, що сприяло розробці концептуальної моделі економічної діагностики (рис. 1).

Згідно з концептуальною моделлю економічної діагностики щодо процесу управління автором сформульовано визначення «економічна діагностика - науковий напрям, який вивчає економічну систему як об'єкт дослідження (з урахуванням структури і галузевих особливостей) з метою вста-

новлення економічного діагнозу стану в умовах дії системи чинників діяльності та неповної інформації, на підставі спеціального діагностичного інструментарію», що підтверджує необхідність формування системи діагностичного забезпечення процесу управління як блоку підтримки розробки та реалізації управлінських рішень. З метою встановлення економічного діагнозу автором конкретизовано дефініції «стан підприємства», «види стану» та «економічний діагноз стану підприємства».

Рис. 1. Концептуальна модель економічної діагностики у процесі управління

Так, стан підприємства згідно з системним підходом є відображення характеристик підприємства, що визначаються під впливом елементів зовнішнього середовища на певний момент часу при досягненні вихідних параметрів діяльності (результати). Виходячи з існуючих підходів щодо оцінки стану систем у різних науках, автор пропонує в економічній діагностиці виділяти наступні види стану підприємства – зростаючий стан, стійкий стан, критичний стан та кризовий стан – за якісними та кількісними характеристиками [9; 10]. При цьому слід визначити, що обґрунтування кількісних характеристик видів стану базувалося на засадах теорії стійкості явищ та теорії систем, відповідно до яких стійкість системи забезпечується, коли ступінь збереження вихідних параметрів дорівнює понад 70-75%, порушення стійкості - коли ступінь збереження вихідних параметрів менше 70% та нижче, що дозволяє визначити інтервали кількісних параметрів для видів стану підприємства. У процесі розпізнавання певної сукупності економічних параметрів діяльності, як зафіксовані характеристики економічної системи стан діяльності підприємства встановлюється у формі економічного діагнозу за рівнем комплексного діагностичного показника (ДП).

Рис. 2. Логічна схема формування комплексної структури економічної діагностики для управління підприємством

Особливості існуючих у теорії і практиці підходів до діагностики у теорії фінансів, у теорії конку-

рентоспроможності, у теорії банкрутства, які досліджено, не дозволяють комплексно оцінити стан діяльності підприємства на певний термін часу та прийняти адекватні управлінські рішення відповідно до наявного стану підприємства, що дозволило в рамках логічного методу теоретично обґрунтувати комплексну структуру формування економічної діагностики для забезпечення процесу управління згідно з наступними аспектами діагностування – ресурсний аспект, організаційно-виробничий аспект та ринкова позиція (рис.2). При цьому означені аспекти діагностування мають певні складові, що дозволяє в комплексі дослідити стан діяльності підприємства: ресурсний аспект – трудові, фінансові, матеріальні та інформаційні ресурси; організаційно-виробничий аспект дозволяє врахувати сукупність елементів ланцюга «організація – управління – виробництво»; ринкова позиція дозволяє врахувати рівень конкурентоспроможності підприємства та вартість підприємства як майнового комплексу. Враховуючи обґрунтовані аспекти діагностування та особливості функціонування підприємств за видами економічної діяльності, формується система показників для розрахунку діагностичного показника, відносно якого можна ідентифікувати економічний діагноз стану.

Процес економічної діагностики передбачає етапи: перший - підготовчий, передбачає визначення об'єкту, суб'єкту та задач діагностування; другий – орієнтований на збір даних для діагностування (формується система висхідних показників з урахуванням галузевих особливостей суб'єкта діагностування); третій – забезпечує первинну обробку інформації та конкретизацію підсистем показників за аспектами діагностування; четвертий – саме проведення процедури діагностування, на якому відбувається розрахунок діагностичного показника, який відображає кількісну характеристику стану підприємства, в тому числі і за кожним із аспектів діагностування; п'ятий - заключний, дозволяє обґрунтувати економічний діагноз за визначеним станом.

ВИСНОВКИ

Впровадження засад економічної діагностики стану діяльності підприємства має суттєве значення при організації процесу управління без зміни самої структури управління. Це дозволить у формі конкретизації аналітичних функцій працівників економічних служб підприємства без залучення додаткових коштів підготовки інформаційної бази щодо визначення стану діяльності підприємства. Визначення стану діяльності підприємства є підставою для розробки та обґрунтування ефективних управлінських рішень, які можуть сприяти зростанню результатів господарювання після їх реалізації і можуть оцінюватись як економічний ефект від рівня управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Эддоус М. Методы принятия решений / М. Эддоус, Р. Стэнсфилд. - [пер. с англ. под ред. член-корр. РАН И.И. Елисеевой]. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 590 с.
2. Литвак Б.Г. Разработка управленческих решений : [учебник] / Б.Г. Литвак. - [3-е изд., испр]. – М.: Дело, 2002. – 392 с.
3. Економічний аналіз : [навч. посібник] / за ред. акад. НАН України, проф.. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
4. Подсолонко В.А. Экономический механизм функционирования предприятий : [учеб. пособ.] / В.А. Подсолонко, Е.А. Подсолонко. – Симферополь: СГУ, СЭИ, 1998. – 80 с.
5. Семенов В.Ф. Методи оцінювання конкурентоспроможності туристичного підприємства / В.Ф. Семенов, М.М. Жегаліна. // Науковий вісник ОДЕУ. – 2010. – №42. - С. 45–51.
6. Костирко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства : [Монографія] / Л.А. Костирко. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Х.: Фактор, 2008. – 336 с.
7. Устойчивое развитие рекреационно-экономического комплекса Крыма / [под ред. д.э.н., проф. А.В. Ефремова]. – Симферополь : «Таврия», 2002. – 300 с.
8. Воронкова А.Е. Діагностика стану підприємства: теорія і практика : [монографія] / А.Е. Воронкова ; [2-е вид., перероб. і доп.]. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2008. – 520 с.
9. Кузьмина Н.В. Состояние предприятия как экономической системы: генезис и развитие / Н.В. Кузьмина // Экономика строительства и городского хозяйства. Макеевка, Донбасская нацио-

нальна академія будівництва та архітектури. – 2010 – Т.6, №1. – С.54-58.

10. Ветрова Н.М. Сущность и классификация состояний предприятия в рамках экономической диагностики / Н.М. Ветрова, Н.В. Кузьмина // Экономика Крыма. – 2010. – №1 (30) – С.174-178.

11. Кузьмина Н.В. Сущность и место экономической диагностики в процессе управления предприятием / Н.В. Кузьмина // Экономика и управление. – 2009. – №2-3. – С. 58-61.

12. Ветрова Н.М. Особенности проблематики экономической диагностики предприятий / Н.М. Ветрова, Н.В. Кузьмина // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства: Економічні науки. – 2007. – Вип.49. – С.96–102.

13. Кузьмина Н.В. О методике экономической диагностики состояния рекреационного предприятия / Н.В. Кузьмина. // Культура народов Причерноморья. — Симферополь : Межвуз. центр «Крым», 2010. — №191. — С.69—72.

УДК 330.65

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО–УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Фоменко А.В.

У статті обґрунтовано модель визначення стратегії розвитку підприємств, яка сформована на основі матриці Мак-Кінсі. Систематизовано стратегії розвитку підприємств з урахуванням рівня формування організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств. Доведено доцільність урахування можливих стратегій розвитку під час прийняття управлінських рішень на підприємстві.

Ключові слова: розвиток, стратегія, матриця, потенціал, фінансова безпека підприємства, управлінські рішення.

Сьогочасний стрімкий розвиток економічної теорії та науково-технічного прогресу вимагає постійного удосконалення практичних розробок щодо підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на вітчизняних підприємствах. Особливо загострюється проблема вибору стратегії перспективного розвитку підприємства в нестійких умовах функціонування та за умов хитливості рівня організаційно-управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств. Це зумовлює необхідність підвищення уваги до проблем моделювання шляхів вибору стратегії розвитку підприємств з урахуванням рівня фінансової безпеки, а також організаційного та управлінського аспекту.

На необхідності дослідження питань забезпечення фінансової безпеки підприємств наголошують О. Ю. Амосов [1], К. С. Горячева [2], І. В. Демченко [3], М. М. Єрмошенко [4] та ін.

Проблеми формування потенціалу підприємства та його фінансової безпеки, зокрема організаційно–управлінського аспекту, розкриті у роботах О. В. Ареф'євої [5], Є. В. Лапіна [6], В. М. Михайленка [7], В. В. Прохорової [8], О. О. Тимошенко [99] та інших. Однак, детальний аналіз дисертаційних досліджень, які частково пов'язані з розкриттям особливостей формування організаційно–управлінського потенціалу фінансової безпеки підприємств, підкреслив недостатній рівень обґрунтування моделей розробки стратегії розвитку підприємства.

Проведені науково-теоретичні дослідження здобутків економічної науки із проблем формування потенціалу підприємств та практичних аспектів максимізації рівня їх фінансової безпеки довели, що існуючі концепції та стратегії діяльності та розвитку суб'єктів господарювання не повною мірою відповідають умовам сучасного економічного простору, які характеризуються мінливістю, високою ризикованістю, значним впливом соціальних факторів, провідною роллю організаційних умов та управлінських ресурсів як ключової складової ресурсного потенціалу. Це зумовило об'єктивну не-